

CSODÁLATOS KALÁCS.

ÜNNEP hetében vagyunk, pénteken. Estétájt elkószálok, ügetek a poros utcákon. Szerke meszelik a házakat; itt is, ott is csajhos, nekigyürkőzött asszonyok kaparják a kiszáradt, málló meszet a falakról, hogy frissel pahárolják be azután.

Kedvetlenül lépegetek. Anyám még mindig beteg s nincs pénzünk, sem betevő falatunk, hogy éhségünket elverhetnénk. Ebédre megvultunk, a kis fiú hozott egy lángost; tengerit segített elvinni Julcsa néninek a darálóba, egy teljes lángost kapott érte.

S most ódöngök és nem tudom, mitévő legyek.

Ahogy befordulok a görbekútnál, egy elhagyott bugyellárison akad meg a szemem. Ott fekszik a járda szélén. Csodálkozva nézek rá s verni kezd a szívem. Aztán lehajlok érte s körülnézek, látja-e valaki. Nem hiszem, hogy észrevették volna. Gyorsan a zsebembe csúsztatom s már lohajtok is el, utcáról-utcára, hogy észre ne vegyene. Hazaérek. Loppal hátrakerülök a ház végéhez, előveszem a bugyellárist s kifordítom a tartalmát.

Fejembe tódul a vér. Hat pengő van benne. Ki hitte volna? Egy vastag ötpengős és egy bohó egypengős és idillikusan összedörgölőznek az ujjaim közt.

... Hátha szegény emberé s most sír utána és jajveszékelve csapkodja össze a tenyerét!

Eh. Beteg az anyám és nekünk semmink sincsen.

S már rohanok is a pékhez, lisztért, kenyérért s egy tojást veszek jöttömben és zsírt a hentesnél s egy kis sót a boltból. Elköltök egy pengőt.

Anyám elbámul, mikor beállítok.

— Nahát. Hogy kijártad. Mégis csak jó, ha kimozdul az ember. Hogy magyarázzam ki magamat?

S hamarjában hebegni kezdek.

— Tudja, anyám, izé... Kis Andris bátyám megfogott az utcán. Azt mondja, írjak neki egy kérvényt adóhalasztásra. Jó mondom. — Mibe kerül? — kérdi. — Semmibe, bátyám. — Mégis? — Jó, szó. — Na azír, nesze egy kis cigarettára való... S egy pengővel megemberelt.

— Oh, oh.

A gyerekek körülállanak. És néznek rám, csillogó, repeső szemmel, mint pogányok a bálványra, mert hős vagyok most nekik, erős, nagyakarású hős és végtelenül jószívű, aki mindent megtesz értük.

— Már most meg kell gyúrni a lisztet — ajánlkozik anyám. —
Főztök valamit. Ha már így kisikeredett.

Zsiga közbesejpit. Neki kalács kell, — mondja.

— Kalács?

A gyerekek rajta vannak.

— Kalács, kalács — lelkendeznek akaratosan.

Anyám legyint. Egy liter lisztből? De a gyerekek nem engednek.
Úgyse ettek már nagyidő óta. Az ünnepre se lesz. Más meg mindenki
süt. Ebből is lesz egy. Ünnepelünk legalább.

Hadd teljék kedvük.

S anyám felkel az ágyból, begyúrja a tésztát. Egy kis zsírt tesz
bele s az egy tojást. Azalatt felhasogatom a szétbontott asztal mara-
dékát, tüzet rakok s a kalácsot betesszük a sparhert sütőjébe. Anyám
visszafekszik azután, a gyerekek játszani mennek az udvarra, magam
maradok a tűznél. A kicsapódó láng végigkarmolássza fakó arcom.
Elborulva hajtom le fejemet a tenyerembe és kushadok, szomorko-
dom a balog életem, amely kísértésből kísértésbe hurcolja az embert.

Be másképp is kellene lenni.

Itt vagyunk öten, elhagyatva, árván, mint a templom egere és
beteg és nem történik velünk semmi, ami kiemelne ebből a bizony-
talanságból. Mi is történhetnék? És zokogunk, tépelődünk s össze-
összetesszük kezeinket, az éghez menekülve könyörületért és várjuk,
várjuk a jószerencsét, várjuk végtelen nagy szomorúsággal, hogy tör-
ténjen velünk valami, hogy könnyebbülten fellélegezhethetnénk s nap
napot követ és mi csak kókkadunk tovább, elhagyatva, árván...

S ez a pénz is...

Milyen fonák öröm...

És kínzó, ha az ég küldte is, kínzó. Másé...

— Eh — zúdulok föl.

Dacosan felvetem a fejemet s ökölbe szorul a kezem, mintha
hadakozni akarnék.

Kinek mi beleszólása?

Anyámék nem tudják, ők ártatlanok. Ki vádolna minket?

És toppantok a lábammal, hogy gyáván húzódik el az üres pit-
var csöndkísértete.

A tűzhelyben is feléled a tűz s kihullámzó sütése engesztelve
símogatja meg felhevült arcomat. Érzem, valami megbékéltető szel-
lem oszon mellém.

S csöndesen megnyugszom.

Aztán óvatosan előhúzom a bugyellárist, kiveszem belőle az ötpen-
göst. Ahogy megcsillan az ujjaim közt, egy édes bódulat lehel meg a
fejemet s úgy érzem, szállok, símán, egyenletesen, valami színes, illa-
tos park fölött s távolról mintha barátságosan csobogna felém egy
önfeledt fecske. Szememet is behúnyom s egy megejtő kis romantika
ejt meg, egy gyerekes, bohó gondolat s az ötpengőst vigyázva begyö-

möszölöm a kalács puha tésztájába és eltüntetem a helyén a likat, ellapogatom, hogy mi se lássék rajta. Aztán rakom a tüzet, nekiverejtékezve, duhajon, mint részeg fűtő a kohóját s a tűzhelyen kipirul a muzsikáló, izzó parázstól.

Kint az udvaron önfeledten kacagnak a maszatos gyerekek, szőszke hajuk aranyosan csillog a szüremelő napsugárban.

Mire elég a fa, ropogásra sül a kalács. Beviszem anyámhoz és odaborítom az ágytakaróra.

Nem akarom látni, mikor megszegik.

— Megyek, hozok egy bádóg vizet, szegjék meg addig — mondom.

Mikor visszatérek, csodálkozva néznek rám.

— No? — kérdem.

S egyszerre szólalnak meg anyám és a gyerekek. A dolgot beszél az ötpengősről. Hogy került bele a kalácsba? Be furcsa. Hogy is csináltam? Szabadkozom és védekezem ártatlan arccal. Nem akarják hinni, hogy semmit sem tudok az ötpengősről.

— Hogyne. Menj már.

Az ötpengős pedig, az érthetetlen csodajóság, ott csillog anyám tenyerében, melegen, kövéren s a furcsaság örömléhevel ragyog körül bennünket.

— Dehát hogy került ide? Csak nem a lisztben volt tán? De nem lehet, nem lehet, akkor ráakadtam volna a gyúrásnál... Mégis csak neked kellett beletenni...

— Nekem? De ha én nem tudok róla.

Már benne vagyok és nem akarom megtörni a szelíd romantikát, tagadok ártatlan arccal és velük csodálkozom...

— Érthetetlen.

Aztán dadogni kezdek, meséről és valóságról, ahol csodák esnek, furcsaságok, miket soha nem ért meg az ember. Igen, úgy lehet. Isten mindent megtehet, teremthet semmiből. S hátha most is... Biztosan csodát tett velünk...

Anyám a fejét csóválja.

— Istenem, Istenem, hát ilyen nagy jóságra érdemesek lennének...

És fölnéz a plafonra, de érzem tekintetéből, hogy túllát a hideg, merev padláson, túl a ködön is, a kék egen, amely fölénk terül, túl, messze, oda egészen, ahol Isten trónol, a könyörülő Mindenható, aki meghallgatta az ő imáját és csodát tett érte...

— Imádkozunk gyermekeim — mondja azután csendesen és összekulcsolja a kezeit.

A gyerekek nem tudják mire vélni s hogy én se szólok, belenyugosznak szótlanul. Az áhítat melege egyszerre megragad s mintegy ünnepélyesen körülálljuk anyámat és nem tudunk betelni a csodával, ami velünk történt.

Aztán szétvágjuk a csodálatos kalácsot s lassan majszolni kezdjük a párolgó tésztát.

Lovass Gábor.